

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี คณะผู้วิจัยได้มุ่งหมายที่จะศึกษาถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติอย่างอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่กับการรณรงค์ให้ชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรที่มีเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของบริบทชุมชน โดยคณะผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาวินิจฉัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- 4.1 บริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4.2 สภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4.3 แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

4.1 บริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาระบบบริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังต่อไปนี้

1.1 บริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และมีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ กล่าวคือ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏมีระบบนิเวศธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย โดยภายในอุทยานสามารถพบได้ทั้งป่าดิบชื้น และป่าดิบเขา และพบพันธุ์ไม้หายาก คือ ไม้กฤษณา และเนื่องจากสภาพป่าส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทือกเขาสูง จึงยังมีสัตว์ป่าจำนวนมาก เช่น ช้าง กระต๊อง เสือปลา กวางป่า เลียงผา ไก่ฟ้าหลังขาวจันทบูรณ เป็นต้น นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ยังมีลักษณะภูมิประเทศที่โดดเด่นที่เกิดจากการดันตัวของเปลือกโลก ทำให้ด้านทิศตะวันออกจะมีความลาดชันมาก แนวสันเขาวางตัวไปในแนวตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้เชิงเขาด้านตะวันออกเฉียงใต้มีความลาดชันน้อย มียอดเขาพระบาทเป็นภูเขาสูงสุด โดยบนเขาพระบาทมีหินก้อนใหญ่ลักษณะกลมเกลี้ยงกระจายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณรอยพระพุทธบาทมีหินก้อนใหญ่มาก สามารถมองเห็นได้จากพื้นราบนอกเขตอุทยานแห่งชาติ เทือกเขาสูงในอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำจันทบุรี และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของลำน้ำต่างๆ เช่น คลองกระต๊อง คลองตะเคียน คลองทุ่งเพล คลองพลวง เป็นต้น จากสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์และระบบนิเวศที่หลากหลาย ส่งผลให้อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ ได้แก่ น้ำตกกระต๊อง น้ำตกคลองช้างเซ น้ำตกคลองไผ่บุลย์ ตลอดจนเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีหลายเส้นทางทั้งระยะใกล้ และระยะไกล

สำหรับบริบทด้านพื้นที่ในเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ เป็นที่ตั้งของยอดเขาพระบาท ซึ่งบริเวณยอดเขามีปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่สอดคล้องกับตำนานทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ รอยพระพุทธรบาท ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวจันทบุรีเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ด้วยสภาพพื้นที่บนยอดเขาพระบาทมีหินรูปร่างแปลกตา และมีตำนานที่เกี่ยวข้องกัน เช่น หินบาตรคว่ำ ถ้ำถาษี ศิลาเจดีย์ ลานแข่งรถพระอินทร์ หินรูปเต่า และหินรูปช้าง สิ่งเหล่านี้ยิ่งทำให้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ภายในอุทยานเป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

1.2 บริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริหารจัดการ เป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบการท่องเที่ยว 3As โดยจากการศึกษาพบว่าอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ มีการบริหารจัดการตามองค์ประกอบ 3As ดังนี้

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) โดยแหล่งท่องเที่ยวต้องมีเสน่ห์เฉพาะตัว มีความน่าสนใจ ที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมได้ อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ “รอยพระพุทธรบาท” บนยอดเขาพระบาท ซึ่งเป็นรอยพระพุทธรบาทที่ประดิษฐานอยู่สูงที่สุดในประเทศไทย บนยอดเขายังมีอากาศที่เย็นสบายสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเทือกเขาต่างๆ เช่น เขาสระบาบ เขาสุกิม ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่น่าสนใจ โดยเฉพาะน้ำตกกระทิง ซึ่งเป็นน้ำตกขนาดใหญ่มี 13 ชั้น ระหว่างทางขึ้นน้ำตกสามารถพบเห็นพันธุ์ไม้และสัตว์ป่าหลากหลายชนิด อีกทั้งยังมีชายหาดขนาดใหญ่ริมธารน้ำตกที่เกิดจากทรายที่ถูกน้ำป่าพัดลงมาเมื่อ พ.ศ. 2542

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ภายในอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และความประทับใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในอุทยาน 2) ที่พักแรม ซึ่งให้บริการทั้งประเภทที่เป็นบ้านพัก และลานกางเต็นท์ 3) ที่จอดรถ 4) ห้องน้ำ-ห้องสุขา 5) ถังขยะ 6) สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความปลอดภัย เช่น ทางเดิน ราวกัน เป็นต้น

3) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) การเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ เส้นทางจากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางโดยรถยนต์ไปตามทางถนนสายบางนา-ตราด เมื่อถึงสี่แยกเขาไรรยา ตรงหลัก กม. 324-325 เลี้ยวซ้ายเข้าถนนบำรุงนคราตุร เป็นระยะทาง 21 กิโลเมตร จะมีป้ายบอกทางเข้าอุทยานแห่งชาติ ซึ่งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จากนั้นเลี้ยวขวาไปอีก 1.5 กิโลเมตร ก็จะถึงที่ทำการอุทยานฯ ทั้งนี้ จากเส้นทางการเดินทางดังกล่าว พบว่า การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญเป็นไปอย่างสะดวก เนื่องจากมีป้ายบอกทาง และมีจุดสังเกตที่ชัดเจน อีกทั้งเป็นเส้นทางสายหลักซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

1.3 บริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการ โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ ได้สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังได้รับประสบการณ์ ความรู้ และจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วย โดยภายในอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่าศึกษา

ธรรมชาติบริเวณน้ำตกกระทิง และน้ำตกคลองช้างเซ ซึ่งมีระยะทาง 800 เมตร และระยะทาง 4 กิโลเมตร กิจกรรมเกี่ยวน้ำตก กิจกรรมชมทิวทัศน์ กิจกรรมดูนก ส่องสัตว์ และกิจกรรมแคมป์ปิ้ง เป็นต้น 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ การเดินขึ้นเขาพระบาทเพื่อสักการะรอยพระพุทธรูป ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังคงกลายเป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรีอีกด้วย โดยแต่เดิมเริ่มเปิดให้ขึ้นไปสักการะในวันขึ้น 1 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี แต่เมื่อได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวมากขึ้นจึงเพิ่มช่วงเวลาในการเปิดให้ขึ้นไปสักการะ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ได้เปิดให้ขึ้นไปสักการะเป็นเวลา 60 วัน ดังนั้น จะเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏมีทั้งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติและการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยทุกกิจกรรมต่างให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ

1.4 บริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยทางอุทยานฯ ได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงอุทยานฯ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรองรับและบริการนักท่องเที่ยว โดยเริ่มตั้งแต่ให้มีการรวมกลุ่มทำธุรกิจขนาดเล็ก เช่น การขายอาหารและเครื่องดื่ม การขายสินค้าที่ระลึก การรวมกลุ่มเพื่อจัดการด้านการคมนาคมในช่วงเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรูป เป็นต้น นอกจากนี้ ชุมชนก็ยังมีการส่งเสริมอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง เช่น ชุมชนบ้านกระทิงได้จัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ เป็นต้น

4.2. สภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบประเด็นสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ พบว่า ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ สามารถสรุปได้ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
<p>จุดแข็ง</p> <p>1. มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลายทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม</p>	<p>โอกาส</p> <p>1. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>2. นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ สัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมมากขึ้น</p>

ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
<p>จุดแข็ง (ต่อ)</p> <p>2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะมีป่าธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ</p> <p>3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เพียงพอ และเหมาะสม</p> <p>4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ</p> <p>5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ จึงได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ</p>	<p>โอกาส (ต่อ)</p> <p>3. ภาครัฐมีการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติมากขึ้น</p> <p>4. กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสังคมส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น</p>
<p>จุดอ่อน</p> <p>1. เกิดปัญหาความแออัดในช่วงฤดูการท่องเที่ยว</p> <p>2. ไม่มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานและชาวบ้าน</p>	<p>อุปสรรค</p> <p>1. ความผันผวนทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวน้อยลง</p> <p>2. ปัจจุบันภัยธรรมชาติเกิดมากขึ้น อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว</p> <p>3. เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและในช่วงเทศกาลมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงยากต่อความควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว</p>

2.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่อุทยานฯ และชุมชนใกล้เคียง กล่าวคืออุทยานฯ ได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้เข้าสู่อุทยาน อีกทั้งมีการส่งเสริมอาชีพด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนท้องถิ่นที่อยู่บริเวณใกล้เคียงอุทยานฯ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว โดยอุทยานแห่งชาติมีการเก็บค่าเข้าชมอุทยานฯ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งการเปิดให้ขึ้นเขาพระบาทเพื่อสักการะรอยพระพุทธรูป การจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนมีการจัดที่พักแรมทั้งประเภทบ้านพัก และลานกางเต็นท์ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น และเกิดการใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ ยังส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนท้องถิ่น โดยการอนุญาตให้คนในชุมชนขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่อุทยาน เช่น อาหารและเครื่องดื่ม สินค้าที่ระลึก ตลอดจนรถรับจ้างโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ส่วนชุมชนท้องถิ่นเองก็ได้ใช้ประโยชน์ในการเป็นชุมชนใกล้อุทยานฯ สร้างอาชีพและรายได้ทางการท่องเที่ยว โดยมีการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ และมีการนำเสนอขายรายการนำเที่ยว เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง ได้จัดการท่องเที่ยวในชุมชนเชื่อมโยงกับอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การนำชมสวน

เกษตรอินทรีย์ และไม้ประดับพันธุ์พื้นเมือง (กล้วยไม้เหลืองจันทร์) ของคุณประมวล สุมิตร การชมสวน ป่าของคุณพงศธร ธาราเขตต์ ชมการสาธิตการทำนา ไร่มะนาว มะปืด ของคุณบัญญัติ ชาวไชย ชมสวนผลไม้ของคุณชวลิต พลอยรัตน์ ชมเขื่อนพลวง และเข้าชมอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญา เพื่อสักการะรอยพระพุทธรูป เดินศึกษาธรรมชาติ เทียนน้ำตก ซึ่งจะเห็นว่า การท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญา ไม่ได้สร้างเพียงรายได้เข้าสู่อุทยานฯ เท่านั้น แต่ยังเป็นการกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียง เพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างอาชีพเสริม และพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

2.3 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญา มีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยาน โดยการให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวทั้งการจัดรายการนำเที่ยว การขายสินค้าและบริการ การอำนวยความสะดวกเรื่องการเดินทางขนส่ง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการกระจายรายได้ให้ชุมชน และทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามแต่ ทางอุทยานฯ ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด วางแผน และตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ และมีนโยบายในการบริหารจัดการที่ชัดเจนอยู่แล้ว สำหรับชุมชนท้องถิ่นเองก็ได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดการด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชน ดังเช่นการรวมกลุ่มกันของกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง ซึ่งกลุ่มดังกล่าวจะเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับอุทยานฯ เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนกับอุทยานฯ นอกจากนี้ อุทยานฯ ยังมีการสร้างความร่วมมือจากองค์กรภายนอกในการดูแลและการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและงานเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรูปผ่านหน่วยงานราชการของจังหวัด การสนับสนุนข้อมูลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกลุ่มโฮมสเตย์ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลปกป้องทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น จะเห็นว่า อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญา มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้การสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดการพัฒนายั่งยืน

2.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญา มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โดยมีนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติอย่างชัดเจน ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า อุทยานฯ ได้มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการกำหนดเขตพื้นที่ (zoning) เพื่อให้เกิดการบริการจัดการพื้นที่ในแต่ละเขตได้อย่างเหมาะสม และลดผลกระทบด้านลบต่อแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำป้ายสื่อความหมาย เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดถังขยะให้เพียงพอและเหมาะสม การจัดพื้นที่จอดรถให้ห่างไกลจากพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางระบบนิเวศเพื่อป้องกันมลภาวะ เป็นต้น อย่างไรก็ตามแต่ ในช่วงเทศกาลขึ้นเขาพระบาทเพื่อสักการะรอยพระพุทธรูป ยังพบปัญหาความแออัดจากการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากทางอุทยานฯ ยังไม่ได้มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน อีกทั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอทำให้ยากแก่การควบคุมพฤติกรรม

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวฝ่าฝืนกฎระเบียบที่กำหนดไว้ และส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในที่สุด ซึ่งปัญหาดังกล่าว ทางอุทยานฯ มีแนวทางที่จะเปิดให้ขึ้นเขาพระบาทตลอดปี จากเดิมเปิดแค่ช่วงเทศกาล ทั้งนี้เพื่อลดปัญหานักท่องเที่ยวแออัดในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี